

6. ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ LAPLACE

Όταν θα έχουμε τελειώσει το κεφάλαιο αυτό θα μπορούμε να:

- ορίσουμε το **Μετασχηματισμό Laplace (ML)** και το **Μονόπλευρο Μετασχηματισμό Laplace (MML)** και να περιγράψουμε τις βασικές διαφορές τους.
- περιγράψουμε τι είναι **συνάρτηση μεταφοράς συστήματος** και εξηγήσουμε έννοιες όπως **περιοχή σύγκλισης**, **πόλος** και **μηδενικό**.
- διατυπώσουμε **τη σχέση** που υπάρχει μεταξύ μετασχηματισμού Fourier και μετασχηματισμού Laplace.
- υπολογίσουμε το μετασχηματισμό Laplace **στοιχειωδών σημάτων**.
- αναφέρουμε **τις ιδιότητες** του μετασχηματισμού Laplace.

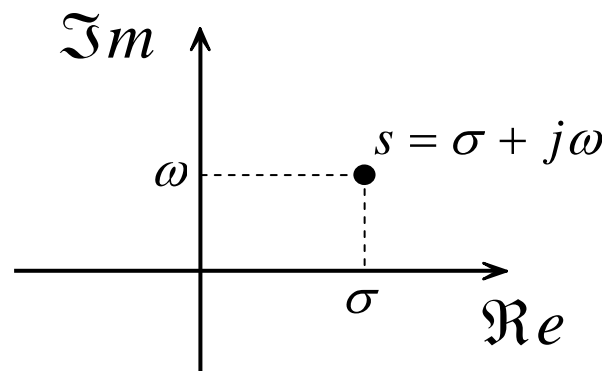
- υπολογίζουμε εύκολα **τον αντίστροφο μετασχηματισμό Laplace** μιας συνάρτησης, χωρίς να καταφεύγουμε στην εξίσωση αντιστροφής
- επιλύουμε γραμμικές διαφορικές εξισώσεις **με αρχικές συνθήκες** με τη βοήθεια του μονόπλευρου μετασχηματισμού Laplace.
- υπολογίζουμε **τη συνάρτηση μεταφοράς ενός** ΓΧΑ συστήματος με τη βοήθεια της διαφορικής εξίσωσης, η οποία συνδέει την είσοδο και την έξοδο του συστήματος.
- υπολογίζουμε την έξοδο ενός συστήματος, το οποίο δε βρίσκεται απαραίτητα σε **κατάσταση ηρεμίας**, όταν γνωρίζουμε την είσοδό του και τη διαφορική εξίσωση η οποία συνδέει την είσοδο και την έξοδο του συστήματος.
- προσδιορίζουμε **τη συμπεριφορά ενός συστήματος** από τη θέση των πόλων της συνάρτησης μεταφοράς του στο μιγαδικό επίπεδο.

ΟΡΙΣΜΟΣ

Ο *Μετασχηματισμός Laplace* αντιστοιχεί στο σήμα συνεχούς χρόνου $x(t)$ τη συνάρτηση

$$L[x(t)] = X(s) \equiv \int_{-\infty}^{\infty} x(t) e^{-st} dt$$

Ο Μετασχηματισμός Laplace $X(s)$ του σήματος $x(t)$ είναι μιγαδική συνάρτηση, της μιγαδικής μεταβλητής $s = \sigma + j\omega$.

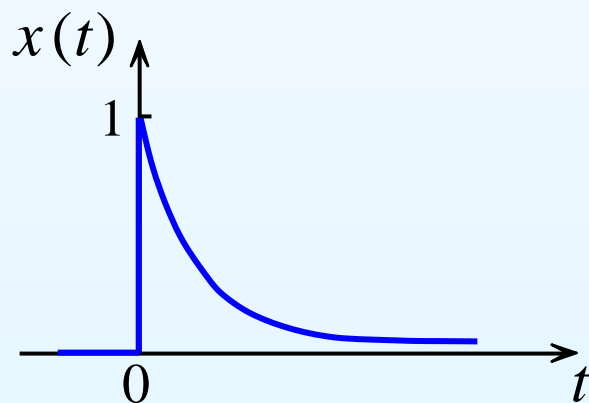
Το μιγαδικό επίπεδο

Να υπολογιστεί ο Μετασχηματισμός Laplace του αιτιατού εκθετικού σήματος:

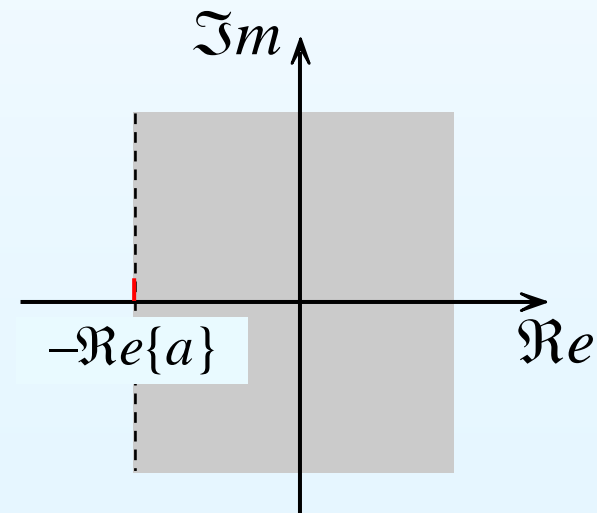
$$x(t) = e^{-at} u(t) \quad \text{όπου } a \text{ μιγαδικός αριθμός}$$

Απάντηση

$$X(s) = \frac{1}{s+a} \quad \text{με περιοχή σύγκλισης } \Re\{s\} > -\Re\{a\}$$

Το αιτιατού εκθετικού όταν $\Re\{a\} > 0$.

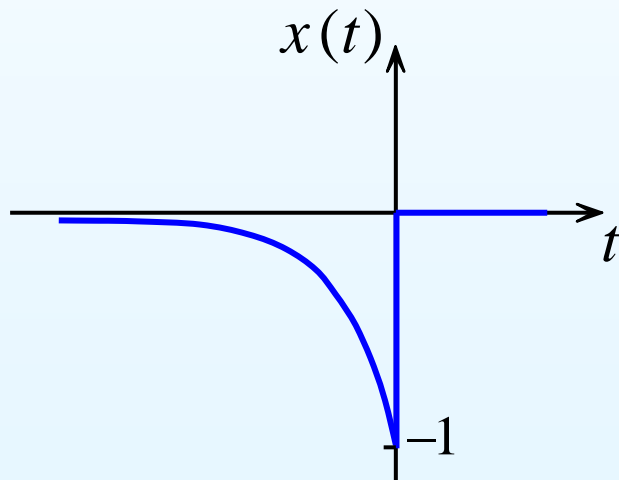

Να υπολογιστεί ο Μετασχηματισμός Laplace του αυστηρά μη αιτιατού εκθετικού σήματος

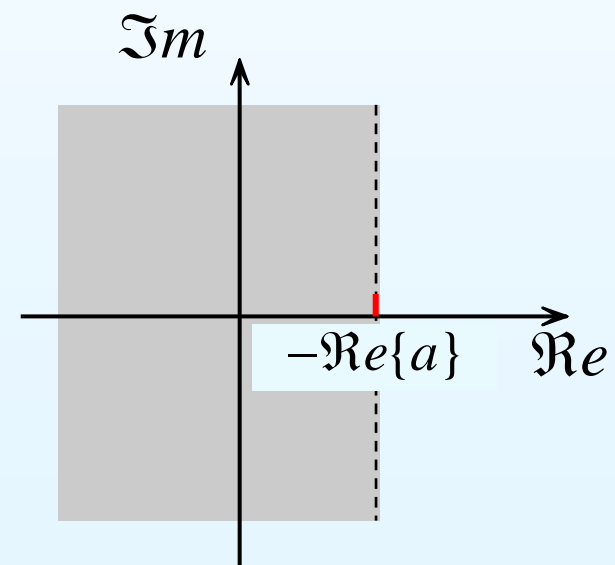
$$x(t) = -e^{-at}u(-t)$$

Απάντηση

$$X(s) = \frac{1}{s+a} \quad \text{με περιοχή σύγκλισης} \quad \Re\{s\} < -\Re\{a\}$$

Το αυστηρά μη αιτιατού εκθετικού όταν $\Re\{a\} < 0$.

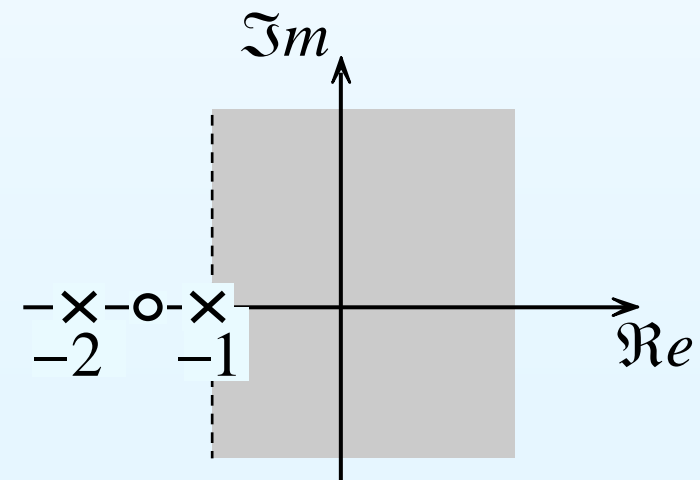
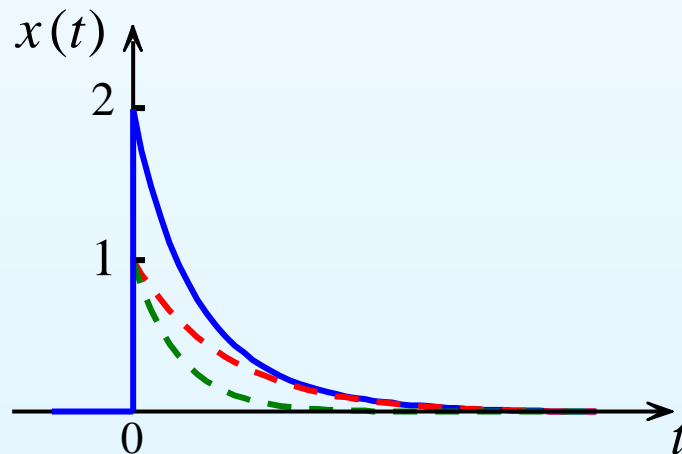

Να υπολογιστεί ο Μετασχηματισμός Laplace του σήματος

$$x(t) = e^{-t}u(t) + e^{-2t}u(t)$$

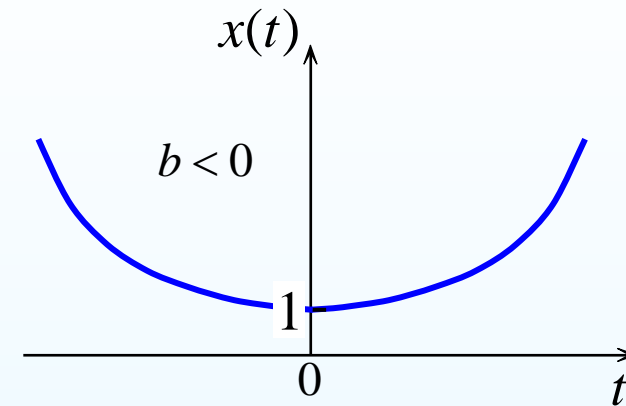
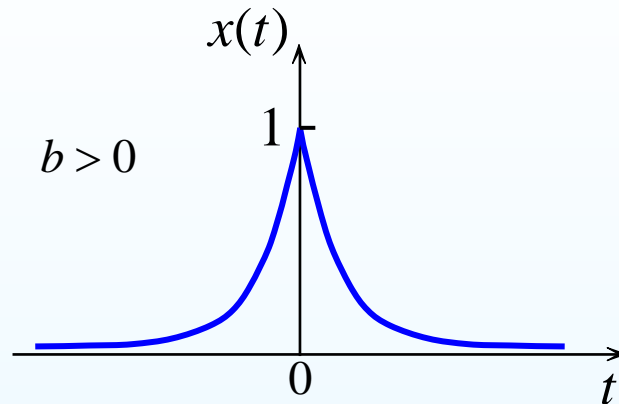
Απάντηση

$$e^{-t}u(t) + e^{-2t}u(t) \xleftrightarrow{L} \frac{2s+3}{s^2+3s+2} \quad \text{με περιοχή σύγκλισης } \Re\{s\} > -1$$

Να υπολογιστεί ο Μετασχηματισμός Laplace του σήματος

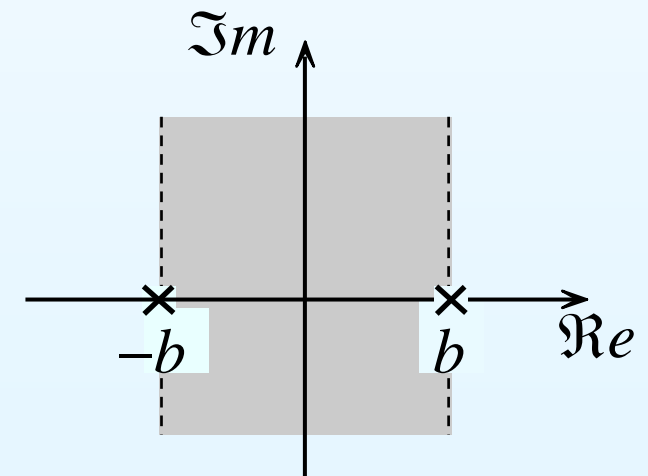
$$x(t) = e^{-b|t|}$$

Απάντηση

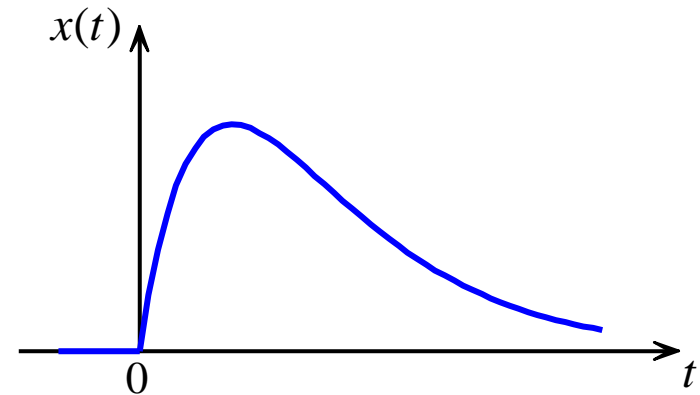
$$L[e^{-b|t|}] = \frac{1}{s+b} - \frac{1}{s-b} = -\frac{2b}{s^2 - b^2}$$

με περιοχή σύγκλισης $-b < \Re\{s\} < +b$

Να υπολογιστεί ο Μετασχηματισμός Laplace του σήματος

$$x(t) = t e^{-at} u(t)$$

Απάντηση

$$X(s) = L[te^{-at}u(t)] = \frac{1}{(s+a)^2} \quad \text{με περιοχή σύγκλισης } \Re\{s\} > -\Re\{a\}$$

Αν $a = 0$ έχουμε:

$$L[tu(t)] = \frac{1}{s^2} \quad \text{με περιοχή σύγκλισης } \Re\{s\} > 0$$

Ιδιότητες του Μετασχηματισμού Laplace

- Γραμμικότητα

$$a x_1(t) + b x_2(t) \xleftrightarrow{L} a X_1(s) + b X_2(s)$$

Με περιοχή σύγκλισης τουλάχιστον $R = R_1 \cap R_2$

- Μετατόπιση στο χρόνο

$$x(t - t_0) \xleftrightarrow{L} e^{-st_0} X(s) \quad \text{με την ίδια } \Pi \Sigma R$$

- Μετατόπιση στη μιγαδική συχνότητα

$$e^{s_0 t} x(t) \xleftrightarrow{L} X(s - s_0) \quad \text{με } \Pi \Sigma \quad R + \Re\{s_0\}$$

- Κλιμάκωση στο χρόνο και στη συχνότητα

$$\text{Αν } x(t) \xleftrightarrow{L} X(s) \quad \text{Με Π Σ } \sigma_1 < \Re\{s\} < \sigma_2 \quad \text{τότε}$$

$$x(at) \xleftrightarrow{L} \frac{1}{|a|} X\left(\frac{s}{a}\right) \quad \text{Με Π Σ } \frac{\sigma_1}{a} < \Re\{s\} < \frac{\sigma_2}{a}$$

- Παραγωγή στη συχνότητα

$$(-t)^n x(t) \xleftrightarrow{L} \frac{d^n X(s)}{ds^n} \quad \text{με την ίδια Π Σ } R$$

- Ολοκλήρωση στη συχνότητα

$$\frac{x(t)}{t} \xleftrightarrow{L} \int_s^{\infty} X(\xi) d\xi \quad \text{με την ίδια } \Pi \Sigma R$$

- Μετασχηματισμός Laplace παραγώγου

$$\frac{dx(t)}{dt} \xleftrightarrow{L} sX(s) \quad \text{με την ίδια } \Pi \Sigma R$$

- Μετασχηματισμός Laplace ολοκληρώματος

$$\int_{-\infty}^t x(\tau) d\tau \xleftrightarrow{L} \frac{1}{s} X(s)$$

Με περιοχή σύγκλισης τουλάχιστον $R \cap \{\Re\{s\} > 0\}$

- Θεώρημα της συνέλιξης στο χρόνο

$$y(t) = x_1(t) * x_2(t) \xleftrightarrow{L} Y(s) = X_1(s) \cdot X_2(s)$$

Με περιοχή σύγκλισης τουλάχιστον $R = R_1 \cap R_2$

ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΟΣ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ LAPLACE

$$x(t) = \frac{1}{2\pi j} \int_{\sigma - j\infty}^{\sigma + j\infty} X(s) e^{st} ds$$

Το ολοκλήρωμα έχει τη έννοια ότι η ολοκλήρωση εκτελείται πάνω στην ευθεία $Re[s] = \sigma$, η οποία πρέπει να περιέχεται στο πεδίο σύγκλισης του $X(s)$.

- Να υπολογιστεί ο αντίστροφος Μετασχηματισμός Laplace της συνάρτησης

$$X(s) = \frac{3s + 7}{s^2 + 4s + 3} \quad \text{με περιοχή σύγκλισης} \quad \Re\{s\} > -1$$

Απάντηση

$$x(t) = e^{-at} u(t) \quad \longleftrightarrow^L \quad X(s) = \frac{1}{s+a} \quad \Re\{s\} > -\Re\{a\}$$

$$x(t) = -e^{-at} u(-t) \quad \longleftrightarrow^L \quad X(s) = \frac{1}{s+a} \quad \Re\{s\} < -\Re\{a\}$$

$$x(t) = t e^{-at} u(t) \quad \longleftrightarrow^L \quad X(s) = \frac{1}{(s+a)^2} \quad \Re\{s\} > -\Re\{a\}$$

$$x(t) = e^{-b|t|} \quad \longleftrightarrow^L \quad X(s) = -\frac{2b}{s^2 - b^2} \quad -b < \Re\{s\} < +b$$

- Να υπολογιστεί ο αντίστροφος Μετασχηματισμός Laplace της συνάρτησης

$$X(s) = \frac{s^2 - 3s + 1}{(s-1)^2(s-2)} \quad \text{με περιοχή σύγκλισης} \quad \Re\{s\} > 2$$

$$x(t) = e^{-at} u(t) \quad \xleftrightarrow{L} \quad X(s) = \frac{1}{s+a} \quad \Re\{s\} > -\Re\{a\}$$

$$x(t) = -e^{-at} u(-t) \quad \xleftrightarrow{L} \quad X(s) = \frac{1}{s+a} \quad \Re\{s\} < -\Re\{a\}$$

$$x(t) = t e^{-at} u(t) \quad \xleftrightarrow{L} \quad X(s) = \frac{1}{(s+a)^2} \quad \Re\{s\} > -\Re\{a\}$$

$$x(t) = e^{-b|t|} \quad \xleftrightarrow{L} \quad X(s) = -\frac{2b}{s^2 - b^2} \quad -b < \Re\{s\} < +b$$

- Να υπολογιστεί ο αντίστροφος Μετασχηματισμός Laplace της συνάρτησης

$$X(s) = \frac{s+2}{s^2+4s+13} \quad \text{με περιοχή σύγκλισης} \quad \Re\{s\} > -2$$

Μιγαδικές ρίζες $\rho_1 = -2 - 3j$ και $\rho_2 = -2 + 3j$

$$x(t) = e^{-at} u(t) \quad \xleftrightarrow{L} \quad X(s) = \frac{1}{s+a} \quad \Re\{s\} > -\Re\{a\}$$

$$x(t) = -e^{-at} u(-t) \quad \xleftrightarrow{L} \quad X(s) = \frac{1}{s+a} \quad \Re\{s\} < -\Re\{a\}$$

$$x(t) = t e^{-at} u(t) \quad \xleftrightarrow{L} \quad X(s) = \frac{1}{(s+a)^2} \quad \Re\{s\} > -\Re\{a\}$$

$$x(t) = e^{-b|t|} \quad \xleftrightarrow{L} \quad X(s) = -\frac{2b}{s^2 - b^2} \quad -b < \Re\{s\} < +b$$

$$x(t) = e^{-at} u(t) \quad \xleftrightarrow{L} \quad X(s) = \frac{1}{s+a}, \quad \Re\{s\} > -\Re\{a\}$$

$$u(t) \quad \xleftrightarrow{L} \quad U(s) = \frac{1}{s}, \quad \Re\{s\} > 0$$

$$e^{-at} x(t) \quad \xleftrightarrow{L} \quad X(s+a)$$

$$L\{\cos(\omega_0 t) u(t)\} = L\left\{\frac{1}{2} e^{j\omega_0 t} u(t) + \frac{1}{2} e^{-j\omega_0 t} u(t)\right\} = \frac{s}{s^2 + \omega_0^2}, \quad \Re\{s\} > 0$$

$$L\left\{e^{-at} \cos(\omega_0 t) u(t)\right\} = \frac{s+a}{(s+a)^2 + \omega_0^2}, \quad \Re\{s\} > -\Re\{a\}$$

$$X(s) = \frac{s+2}{s^2+4s+13} = \frac{s+2}{s^2+4s+4+9} = \frac{s+2}{(s+2)^2+3^2}$$

$$L^{-1}\left\{\frac{s+2}{(s+2)^2+3^2}\right\} = x(t) = e^{-2t} \cos(3t) u(t)$$

- Να υπολογιστεί ο αντίστροφος Μετασχηματισμός Laplace της συνάρτησης

$$X(s) = \frac{s^2 + 5s + 15}{s^2 + 4s + 13} \quad \text{με περιοχή σύγκλισης} \quad \Re\{s\} > -2$$

Απάντηση

$$X(s) = \frac{s^2 + 4s + 13}{s^2 + 4s + 13} + \frac{s + 2}{s^2 + 4s + 13} = 1 + \frac{s + 2}{s^2 + 4s + 13} = 1 + \frac{s + 2}{(s + 2)^2 + 3^2}$$

$$x(t) = \delta(t) + e^{-2t} \cos(3t) u(t)$$

Ο ΜΟΝΟΠΛΕΥΡΟΣ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ LAPLACE

$$\mathcal{L}[x(t)] = \mathcal{X}(s) = X^+(s) \equiv \int_0^{\infty} x(t) e^{-st} dt$$

- Παραγωγή στο χρόνο

$$\frac{d}{dt} x(t) \xleftrightarrow{\mathcal{L}} s \mathcal{X}(s) - x(0^-)$$

Μετασχηματισμός Laplace
παραγώγου

$$\frac{dx(t)}{dt} \xleftrightarrow{L} sX(s)$$

- Ολοκλήρωση στο χρόνο

$$\int_{-\infty}^t x(\tau) d\tau \xleftrightarrow{\mathcal{L}} \frac{1}{s} \mathcal{X}(s) + \frac{1}{s} \int_{-\infty}^{0^-} x(\tau) d\tau$$

Μετασχηματισμός Laplace
ολοκληρώματος

$$\int_{-\infty}^t x(\tau) d\tau \xleftrightarrow{L} \frac{1}{s} X(s)$$

- Θεώρημα αρχικής και τελικής τιμής

$$x(0^+) = \lim_{s \rightarrow \infty} s \cdot \mathcal{X}(s)$$

$$\lim_{t \rightarrow \infty} x(t) = \lim_{s \rightarrow 0} s \cdot \mathcal{X}(s)$$

ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΤΟΥ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΥ LAPLACE

- ▶ Επίλυση γραμμικής διαφορικής εξίσωσης με τη βοήθεια Μονόπλευρου Μετασχηματισμού Laplace
- ▶ Η χρήση του μετασχηματισμού Laplace στην ανάλυση ΓΧΑ συστημάτων

□ Να επιλυθεί η διαφορική εξίσωση

$$\frac{d x(t)}{d t} + 3 x(t) + 2 \int_{-\infty}^t x(\xi) d \xi = u(t)$$

με αρχικές συνθήκες: $x(0^-) = 2$ και $\int_{-\infty}^{0^-} x(\xi) d \xi = 0$

○ Παραγωγή στο χρόνο

$$\frac{d}{d t} x(t) \xleftrightarrow{\mathcal{L}} s \mathcal{X}(s) - x(0^-)$$

○ Ολοκλήρωση στο χρόνο

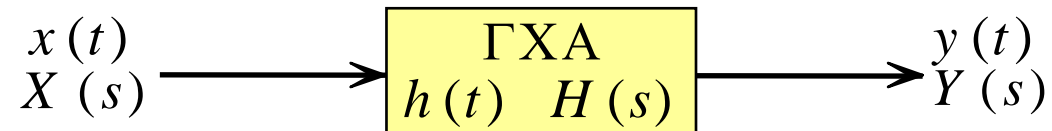
$$\int_{-\infty}^t x(\tau) d \tau \xleftrightarrow{\mathcal{L}} \frac{1}{s} \mathcal{X}(s) + \frac{1}{s} \int_{-\infty}^{0^-} x(\tau) d \tau$$

Απάντηση

$$\mathcal{X}(s) = \frac{2s+1}{s^2+3s+2} = -\frac{1}{s+1} + \frac{3}{s+2}$$

$$x(t) = \mathcal{L}^{-1}\{\mathcal{X}(s)\} = \left[-e^{-t} + 3e^{-2t} \right] u(t)$$

ΣΥΝΑΡΤΗΣΗ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

- ▶ Ένα γραμμικό χρονικά αναλλοίωτο σύστημα περιγράφεται πλήρως από την κρουστική του απόκριση $h(t)$.
- ▶ Το σήμα εισόδου, $x(t)$, και το σήμα εξόδου, $y(t)$, ενός ΓΧΑ συστήματος συνδέονται με το ολοκλήρωμα της συνέλιξης.

$$y(t) = \int_{-\infty}^{\infty} x(\tau) h(t - \tau) d\tau \qquad y(t) = x(t) * h(t)$$

- ▶ Τα σήματα εισόδου-εξόδου συσχετίζονται με τη διαφορική εξίσωσης.

$$\sum_{k=0}^N a_k \frac{d^k y(t)}{dt^k} = \sum_{k=0}^M b_k \frac{d^k x(t)}{dt^k}$$

- ▶ Το θεώρημα της Συνέλιξης.

$$y(t) = x(t) * h(t) \xleftrightarrow{L} Y(s) = H(s) \cdot X(s)$$

Παρατηρούμε ότι η **συνάρτηση μεταφοράς**, $H(s)$, ενός συστήματος μπορεί να βρεθεί, ως πηλίκο των μετασχηματισμών Laplace εξόδου-εισόδου.

$$H(s) = \frac{Y(s)}{X(s)}$$

Υπενθυμίζεται ότι

$$X(s) = L\{x(t)\} = \int_{-\infty}^{\infty} x(t) \cdot e^{-st} dt$$

$$Y(s) = L\{y(t)\} = \int_{-\infty}^{\infty} y(t) \cdot e^{-st} dt$$

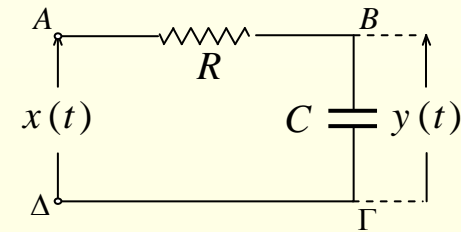
$$H(s) = L\{h(t)\} = \int_{-\infty}^{\infty} h(t) \cdot e^{-st} dt$$

Η **ευστάθεια** και η **αιτιότητα** προσδιορίζουν την περιοχή σύγκλισης της συνάρτησης μεταφοράς του συστήματος.

Παρατηρούμε ότι η συνάρτηση μεταφοράς, $H(s)$, ενός ΓΧΑ συστήματος είναι μία **ρητή συνάρτηση**, δηλαδή, μπορεί να εκφραστεί ως λόγος δύο πολυωνύμων της μεταβλητής s .

Σημειώνεται επίσης στον υπολογισμό της $H(s)$ ενός συστήματος **δεν υπεισέρχονται οι αρχικές συνθήκες** στις οποίες βρίσκεται πιθανόν το σύστημα.

Για το ηλεκτρικό κύκλωμα RC σε σειρά

η διαφορική εξίσωση είναι

$$\frac{d y(t)}{d t} + a y(t) = b x(t)$$

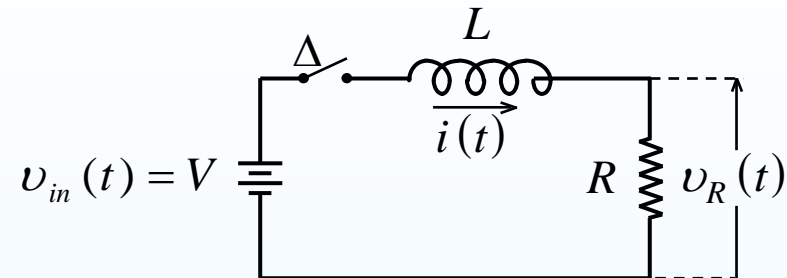
Εφαρμόζοντας μετασχηματισμό Laplace στα δύο μέλη της εξίσωσης έχουμε διαδοχικά

$$L\left\{\frac{d y(t)}{d t} + a y(t)\right\} = L\{b x(t)\}$$

$$L\left\{\frac{d y(t)}{d t}\right\} + a L\{y(t)\} = b L\{x(t)\} \quad \frac{\frac{d}{d t} x(t) \xleftrightarrow{L} s X(s)}{\hspace{10em}} \quad s \cdot Y(s) + a Y(s) = b X(s)$$

$$\left. \begin{aligned} (s + a) \cdot Y(s) &= b X(s) \\ H(s) &= \frac{Y(s)}{X(s)} \end{aligned} \right\} \begin{aligned} H(s) &= \frac{b}{s + a} \\ \text{Με περιοχή} \\ \text{σύγκλισης} \\ \Re\{s\} &> -\Re\{a\} \end{aligned} \quad \frac{e^{-at} u(t) \xleftrightarrow{L} \frac{1}{s+a}}{\hspace{10em}} \quad h(t) = b e^{-at} u(t)$$

Να προσδιοριστεί η συνάρτηση μεταφοράς και η κρουστική απόκριση του κυκλώματος

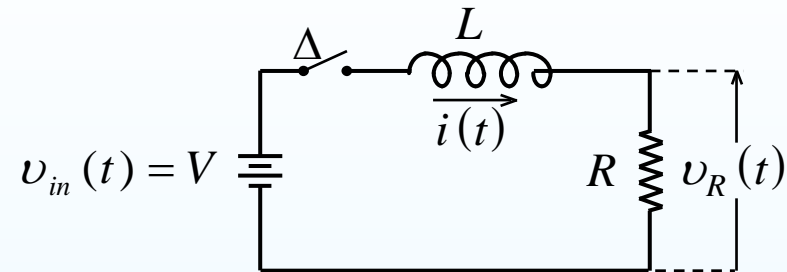
Απάντηση

Η διαφορική εξίσωση για το σύστημα είναι
$$\frac{d v_R(t)}{d t} + \frac{R}{L} v_R(t) = \frac{R}{L} v_{in}(t)$$

η συνάρτηση μεταφοράς είναι
$$H(s) = \frac{R/L}{s + R/L} \quad \Re\{s\} > -R/L$$

και η κρουστική απόκριση είναι
$$h(t) = L^{-1}\{H(s)\} = \frac{R}{L} e^{-\frac{R}{L}t} u(t)$$

Αν το κύκλωμα αρχικά ηρεμεί, και στην είσοδό του, κατά τη χρονική στιγμή $t_0=0$, εφαρμόσουμε πηγή σταθερής τάσης V , να προσδιοριστεί η τάση $v_R(t)$ στα άκρα της αντίστασης σε συνάρτηση με το χρόνο.

Η συνάρτηση μεταφοράς είναι

$$H(s) = \frac{R/L}{s + R/L} \quad \Re\{s\} > -R/L$$

Απάντηση

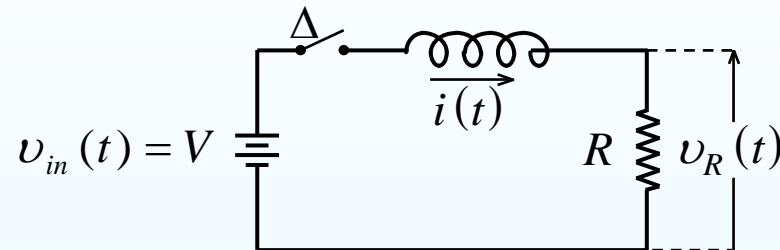
$$V_R(s) = H(s) \cdot V_{in}(s) \quad V_R(s) = V \cdot \left(\frac{1}{s} - \frac{1}{s + R/L} \right)$$

$$v_R(t) = V u(t) - V e^{-\frac{R}{L}t} u(t) = V \left(1 - e^{-\frac{R}{L}t} \right) u(t)$$

$$V_R(s) = V \cdot \left(\frac{1}{s} - \frac{1}{s + R/L} \right)$$

$$v_R(t) = V u(t) - V e^{-\frac{R}{L}t} u(t) = V \left(1 - e^{-\frac{R}{L}t} \right) u(t)$$

Αν η τάση στα άκρα της αντίστασης αρχικά είναι $v_R(0^-) = 1$ και στην είσοδό του, κατά τη χρονική στιγμή $t_0=0$, εφαρμόσουμε πηγή σταθερής τάσης $V = 2$, να προσδιοριστεί η τάση $v_R(t)$ στα άκρα της αντίστασης σε συνάρτηση με το χρόνο.

Η διαφορική εξίσωση για το σύστημα είναι

$$\frac{d v_R(t)}{d t} + \frac{R}{L} v_R(t) = \frac{R}{L} v_{in}(t)$$

- Παραγωγή στο χρόνο

$$\frac{d}{d t} x(t) \xleftrightarrow{\mathcal{L}} s \mathcal{X}(s) - x(0^-)$$

- Ολοκλήρωση στο χρόνο

$$\int_{-\infty}^t x(\tau) d\tau \xleftrightarrow{\mathcal{L}} \frac{1}{s} \mathcal{X}(s) + \frac{1}{s} \int_{-\infty}^{0^-} x(\tau) d\tau$$

$$v_R(t) = V \left(1 - e^{-\frac{R}{L}t} \right) u(t) + v_R(0^-) \cdot e^{-\frac{R}{L}t} u(t) = \left[V - (v_R(0^-) - V) \cdot e^{-\frac{R}{L}t} \right] u(t)$$

Αν *έχουμε αρχικές συνθήκες* τότε στη διαφορική εξίσωση

$$\sum_{k=0}^N a_k \frac{d^k y(t)}{dt^k} = \sum_{k=0}^M b_k \frac{d^k x(t)}{dt^k}$$

συμπεριλαμβάνουμε τις αρχικές συνθήκες λόγω των ιδιοτήτων της παραγωγίσης στο χρόνο και της ολοκλήρωσης στο χρόνο που έχει ο μονόπλευρος μετασχηματισμός Laplace.

○ Παραγωγή στο χρόνο $\frac{d}{dt} x(t) \xleftrightarrow{\mathcal{L}} s \mathcal{X}(s) - x(0^-)$

○ Ολοκλήρωση στο χρόνο $\int_{-\infty}^t x(\tau) d\tau \xleftrightarrow{\mathcal{L}} \frac{1}{s} \mathcal{X}(s) + \frac{1}{s} \int_{-\infty}^{0^-} x(\tau) d\tau$

και στην $Y(s) = H(s) X(s)$ εμφανίζεται και ένας *επιπλέον όρος* ο οποίος προέρχεται από *τις αρχικές συνθήκες*.

Σημειώνεται ότι η *συνάρτηση μεταφοράς* ενός συστήματος είναι ανεξάρτητη της εισόδου και των αρχικών συνθηκών και ότι *εξαρτάται μόνο από τα στοιχεία του συστήματος*.

Να προσδιορισθεί η αρχική και η τελική τιμή του σήματος του οποίου ο μονόπλευρος μετασχηματισμός Laplace είναι

$$X^+(s) = \frac{7s + 10}{s(s + 2)}$$

Εφαρμόζοντας το θεώρημα της αρχικής τιμής βρίσκουμε ότι

$$x(0^+) = \lim_{s \rightarrow \infty} s \cdot \frac{7s + 10}{s(s + 2)} = \lim_{s \rightarrow \infty} \frac{7s + 10}{(s + 2)} = 7$$

Εφαρμόζοντας το θεώρημα της τελικής τιμής βρίσκουμε ότι

$$x(\infty) = \lim_{s \rightarrow 0} s \cdot \frac{7s + 10}{s(s + 2)} = \lim_{s \rightarrow \infty} \frac{7s + 10}{(s + 2)} = 5$$

Το σήμα $x(t)$ που έχει μονόπλευρο μετασχηματισμό Laplace είναι

$$x(t) = 5u(t) + 2e^{-2t}u(t)$$

και επαληθεύουμε ότι $x(0^+) = 7$ και $x(\infty) = 5$.

Παρατηρήσεις για το μετασχηματισμό Laplace

Η συνάρτηση μεταφοράς, $H(s)$, ενός ΓΧΑ συστήματος είναι μία **ρητή συνάρτηση**, δηλαδή, μπορεί να εκφραστεί ως λόγος δύο πολυωνύμων της μεταβλητής s .

$$H(s) = \frac{N(s)}{D(s)}$$

Για να είναι ένα σύστημα **αιτιατό** πρέπει η περιοχή σύγκλισης να είναι το **δεξιό ημιεπίπεδο** του μιγαδικού επιπέδου με σύνορο τη γραμμή που είναι κάθετη στον πραγματικό άξονα στη θέση $-Re\{a_k\}|_{\max}$.

Αν ο βαθμός του πολυωνύμου του $N(s)$ είναι **μεγαλύτερος ή ίσος** από το βαθμό του πολυωνύμου $D(s)$, τότε, πριν αναλύσουμε σε απλά κλάσματα, **πρέπει** να κάνουμε τη διαίρεση $N(s) / D(s)$.

$$H(s) = \frac{N(s)}{D(s)} = \sum c_k \cdot s^k + \frac{N'(s)}{D(s)}$$

Για να είναι ένα σύστημα **ΦΕΦΕ ευσταθές** θα πρέπει ο βαθμός του πολυωνύμου $N(s)$ να είναι **μικρότερος** από το βαθμό του πολυωνύμου $D(s)$.

Ένα ΓΧΑ σύστημα **είναι ΦΕΦΕ ευσταθές**, αν η κρουστική απόκρισή του είναι απόλυτα ολοκληρώσιμη, δηλαδή, αν

$$\int_{-\infty}^{\infty} |h(t)| dt < +\infty$$

Στην περίπτωση αυτή υπάρχει ο MF και αυτό πραγματοποιείται **όταν το πεδίο σύγκλισης του ML περιέχει το φανταστικό άξονα**.

$$F\{x(t)\} = X(s) \Big|_{s=j\omega}$$

Για να είναι ένα σύστημα **ΦΕΦΕ ευσταθές** θα πρέπει ο φανταστικός άξονας να περιέχεται στο πεδίο σύγκλισης του μετασχηματισμού Laplace.

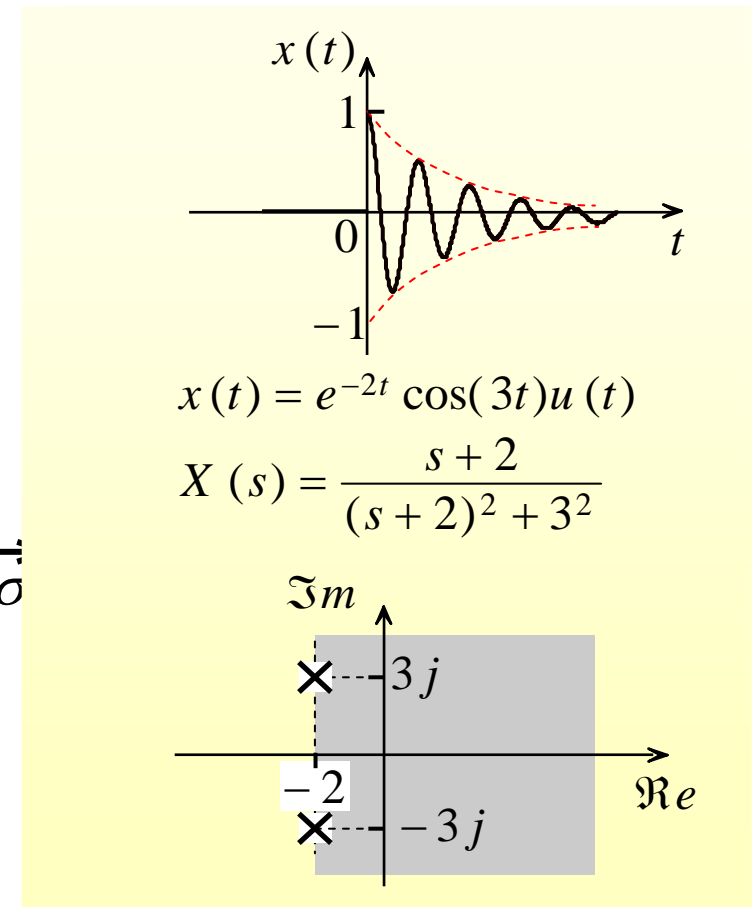
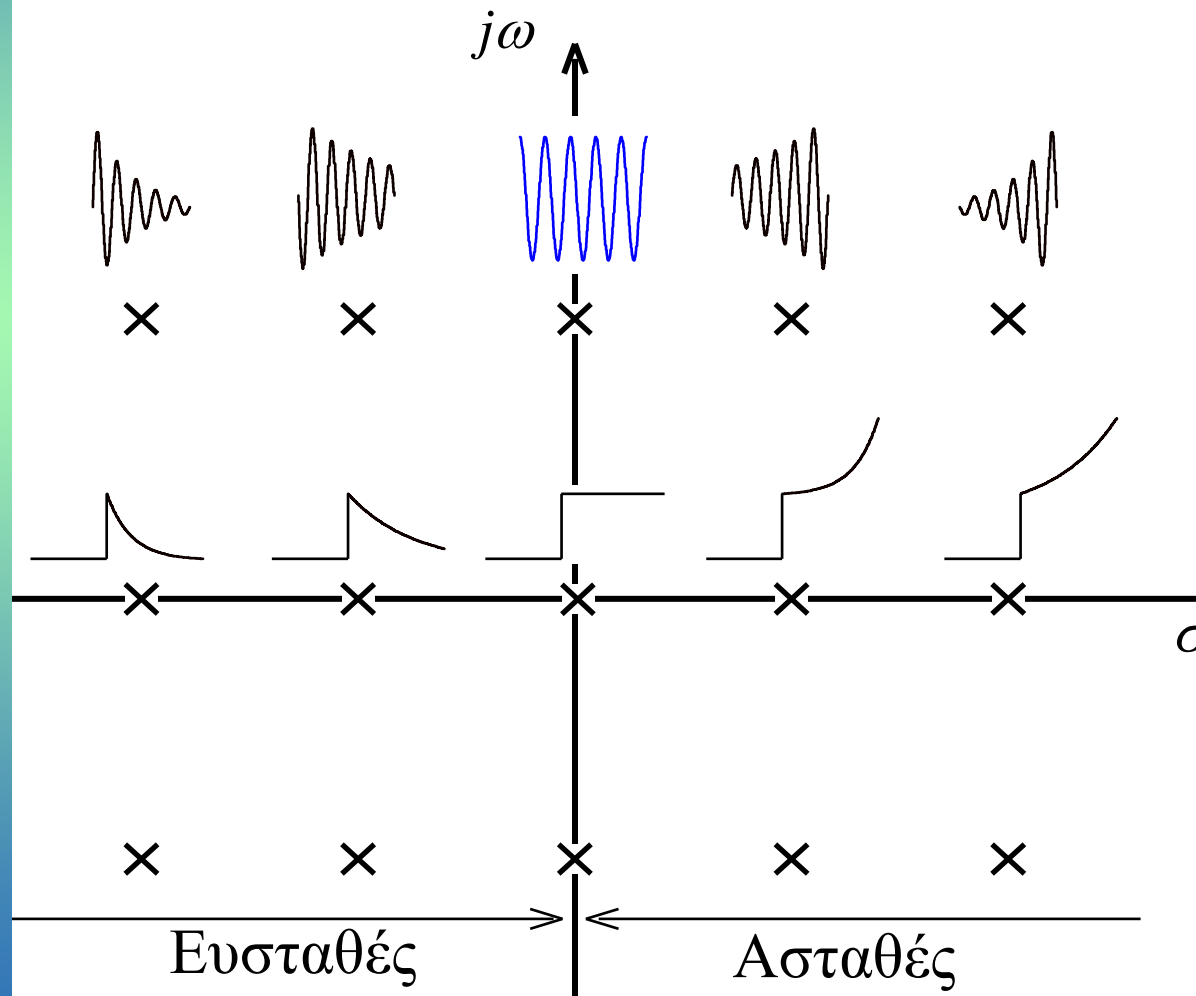
Για να είναι ένα σύστημα **ΦΕΦΕ ευσταθές** θα πρέπει ο βαθμός του πολυωνύμου $N(s)$ να είναι **μικρότερος** από το βαθμό του πολυωνύμου $D(s)$.

Για να είναι ένα σύστημα **αιτιατό** πρέπει η περιοχή σύγκλισης να είναι το **δεξιό ημιεπίπεδο** του μιγαδικού επιπέδου με σύνορο τη γραμμή που είναι κάθετη στον πραγματικό άξονα στη θέση $-Re\{a_k\}|_{\max}$.

Η **θέση των πόλων** ενός σήματος στο μιγαδικό επίπεδο **προσδιορίζει τη συμπεριφορά** του σήματος.

Η *θέση των πόλων* ενός σήματος στο μιγαδικό επίπεδο *προσδιορίζει τη συμπεριφορά* του σήματος.

Παρατηρήσεις για την περιοχή σύγκλισης του μετασχηματισμού Laplace

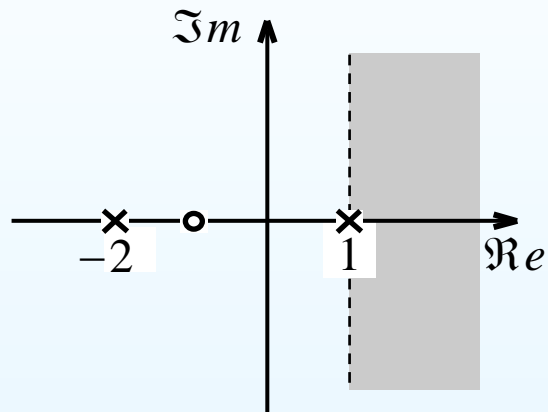

Να υπολογιστεί η κρουστική απόκριση του ΓΧΑ συστήματος το οποίο έχει συνάρτηση μεταφοράς

$$H(s) = \frac{s+1}{(s+2)(s-1)} = \frac{1}{3} \frac{1}{s+2} + \frac{2}{3} \frac{1}{s-1}$$

Απάντηση:

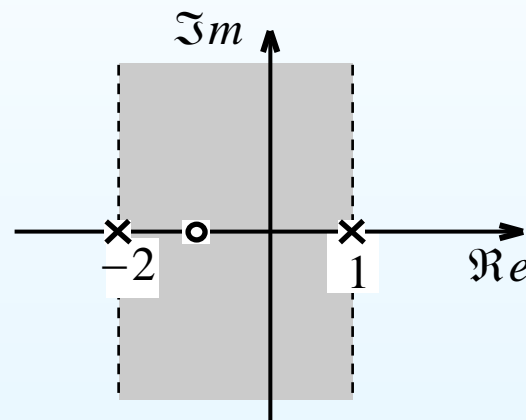
$$\Re\{s\} > 1$$

Αιτιατό σύστημα

$$h(t) = \left[\frac{1}{3} e^{-2t} + \frac{2}{3} e^t \right] u(t)$$

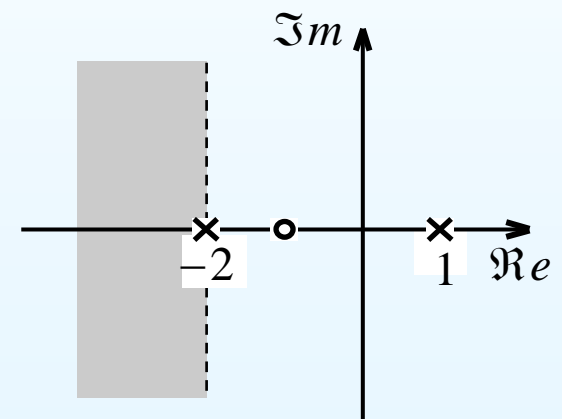
$$-2 < \Re\{s\} < 1$$

Ευσταθές σύστημα

$$h(t) = \frac{1}{3} e^{-2t} u(t) - \frac{2}{3} e^t u(-t)$$

$$\Re\{s\} < -2$$

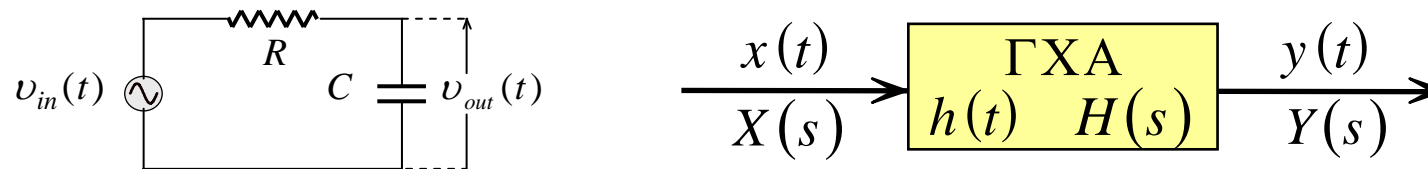

Μη αιτιατό μη ευσταθές σύστημα

$$h(t) = -\frac{1}{3} e^{-2t} u(-t) - \frac{2}{3} e^t u(-t)$$

Μετασχηματισμός Laplace 6-33

Συστήματα Αναλογικού Χρόνου

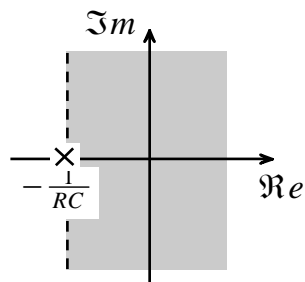

Τα σήματα εισόδου-εξόδου συσχετίζονται με τη διαφορική εξίσωση.

$$\frac{dv_{out}(t)}{dt} + \frac{1}{RC}v_{out}(t) = \frac{1}{RC}v_{in}(t) \qquad \sum_{k=0}^N a_k \frac{d^k y(t)}{dt^k} = \sum_{k=0}^M b_k \frac{d^k x(t)}{dt^k}$$

Η συνάρτηση μεταφοράς του ΓΧΑ συστήματος είναι

$$H(s) = \frac{Y(s)}{X(s)} \Rightarrow H(s) = \frac{1/RC}{s + 1/RC} \qquad H(s) = \frac{\sum_{k=0}^M b_k s^k}{\sum_{k=0}^N a_k s^k}$$

$$\Re\{s\} > -\frac{1}{RC}$$

Η ευστάθεια και η αιτιατότητα προσδιορίζουν την περιοχή σύγκλισης

Στην περίπτωση που ο μετασχηματισμός Laplace έχει πόλους στο φανταστικό άξονα, όπως το σήμα

$$x(t) = \cos(\omega_0 t) u(t) \xleftrightarrow{L} X(s) = \frac{s}{s^2 + \omega_0^2}$$

Το σήμα έχει και μετασχηματισμό Fourier και είναι

$$X(\omega) = \frac{j\omega}{\omega_0^2 - \omega^2} + \frac{1}{2} \pi \left[\delta(\omega + \omega_0) + \delta(\omega - \omega_0) \right]$$

Για την οριακή αυτή περίπτωση, στην οποία υπάρχουν πόλοι στο φανταστικό άξονα, είναι δυνατή η μετάβαση από το μετασχηματισμό Laplace στο μετασχηματισμό Fourier.

Η συνάρτηση $X(s)$ γράφεται ως άθροισμα δύο συναρτήσεων της μεταβλητής s , όπου η μία είναι αναλυτική στο φανταστικό άξονα και η άλλη περιέχει τους πόλους, δηλαδή

$$X(s) = X_a(s) + \sum_{k=1}^N \frac{b_k}{s - j\omega_k}$$

και ο μετασχηματισμός Fourier βρίσκεται από τη σχέση

$$X(\omega) = X(s)|_{s=j\omega} + \pi \sum_{k=1}^N b_k \delta(\omega - \omega_k)$$

δηλαδή στη συνάρτηση $X(s)|_{s=j\omega}$ προσθέτουμε τους κατάλληλους όρους κρουστικών συναρτήσεων

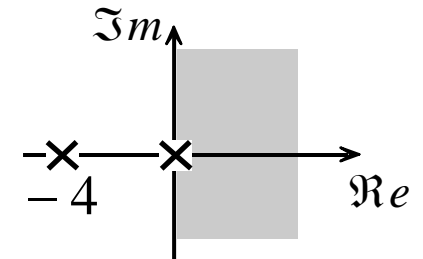
Εφαρμογή

Το σύστημα με κρουστική απόκριση

$$h(t) = \frac{1}{2} [1 - e^{-4t}] u(t)$$

έχει μετασχηματισμό Laplace

$$H(s) = \frac{2}{s(s+4)} \text{ με διάγραμμα πόλων μηδενικών και πεδίο σύγκλισης}$$

Ο μετασχηματισμός Laplace γράφεται ως

$$H(s) = H_a(s) + \sum_{k=1}^N \frac{b_k}{s - j\omega_k}$$

$$H(s) = \frac{2}{s(s+4)} = -\frac{1}{2} \frac{1}{s+4} + \frac{1}{2} \frac{1}{s}$$

Από την οποία μεταβαίνουμε στο μετασχηματισμό Fourier

$$H(\omega) = H(s) \Big|_{s=j\omega} + \frac{1}{2} \pi \delta(\omega) = \frac{2}{j\omega(j\omega+4)} + \frac{1}{2} \pi \delta(\omega)$$

ή ισοδύναμα ως

$$H(\omega) = \frac{1}{2} \left[\frac{1}{j\omega} + \pi \delta(\omega) \right] - \frac{1}{2} \frac{1}{j\omega+4}$$

Βαθυπερατά συστήματα πρώτης τάξης.

Τα βαθυπερατά ΓΧΑ σύστημα πρώτης τάξης περιγράφονται από τη διαφορική εξίσωση

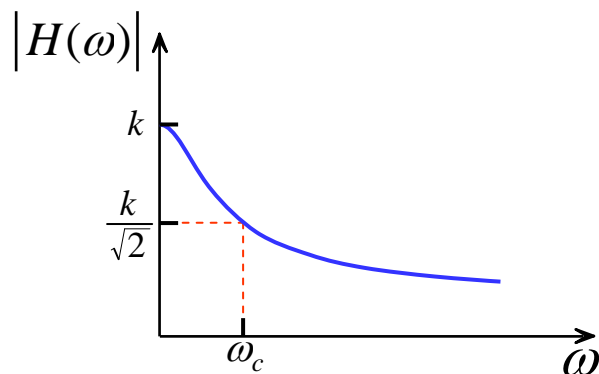
$$\frac{dy(t)}{dt} + a y(t) = b x(t)$$

Η συνάρτηση μεταφοράς των βαθυπερατών ΓΧΑ συστημάτων πρώτης τάξης έχει τη μορφή

$$H(s) = \frac{b}{s+a} = \frac{k}{1 + \frac{s}{\omega_c}}$$

Η απόκριση συχνότητας των βαθυπερατών ΓΧΑ συστημάτων πρώτης τάξης έχει τη μορφή

$$H(j\omega) = \frac{b}{j\omega + a} = \frac{k}{1 + j \frac{\omega}{\omega_c}}$$

Απόκριση πλάτους βαθυπερατού συστήματος πρώτης τάξης

Υψιπερατά συστήματα πρώτης τάξης.

Τα υψιπερατά ΓΧΑ σύστημα πρώτης τάξης περιγράφονται από τη διαφορική εξίσωση

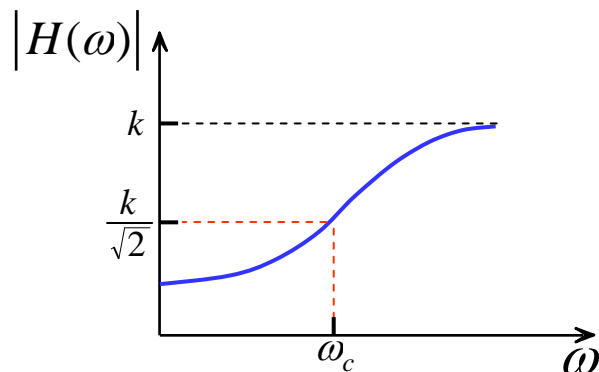
$$\frac{d y(t)}{d t} + a y(t) = b \frac{d x(t)}{d t}$$

Η συνάρτηση μεταφοράς των υψιπερατών ΓΧΑ συστημάτων πρώτης τάξης έχει τη μορφή

$$H(s) = \frac{b s}{s + a} = \frac{k s}{s + \omega_c}$$

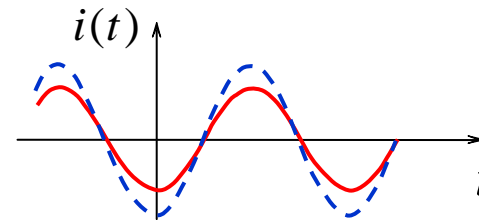
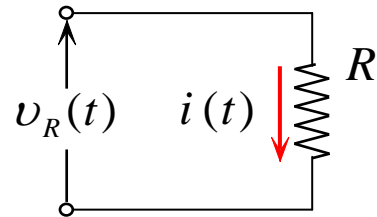
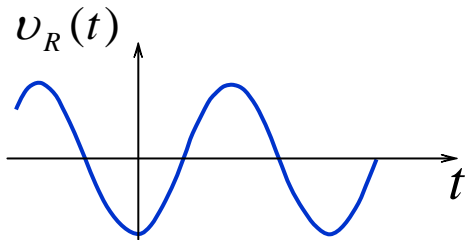
Η απόκριση συχνότητας των υψιπερατών ΓΧΑ συστημάτων πρώτης τάξης έχει τη μορφή

$$H(j\omega) = \frac{b s}{j\omega + a} = \frac{k}{1 - j \frac{\omega_c}{\omega}}$$

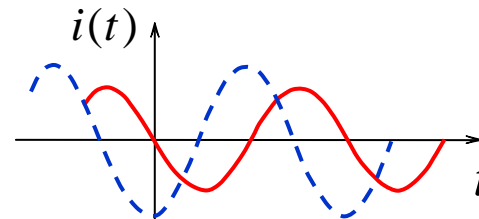
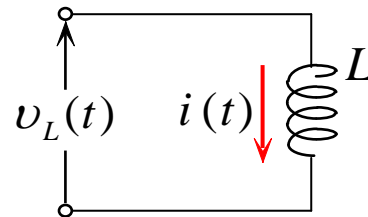
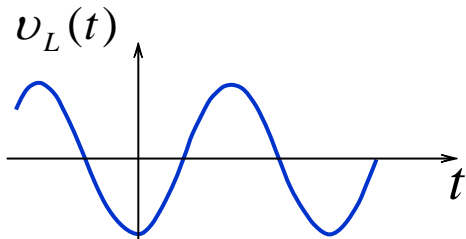
Απόκριση πλάτους υψιπερατού συστήματος πρώτης τάξης

α) Το ωμικό στοιχείο εμφανίζει **αντίσταση R** και η ένταση ρεύματος που τη διαρρέει βρίσκεται σε συμφωνία φάσης με την τάση στα άκρα της.

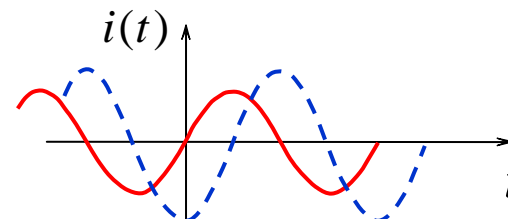
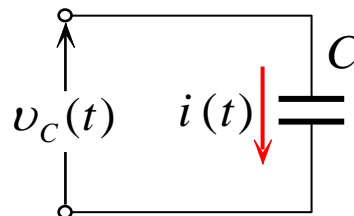
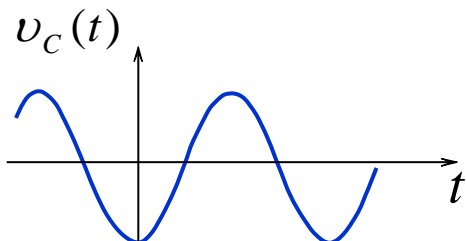
$$i(t) = \frac{v_R(t)}{R}$$

β) Το πηνίο εμφανίζει **επαγωγική αντίσταση ή εμπέδηση $Z_L = jL\omega$** και η ένταση του ρεύματος που το διαρρέει υστερεί της τάσης στα άκρα του κατά $\pi/2$.

$$i(t) = \frac{v_L(t)}{Z_L}$$

γ) Ο πυκνωτής εμφανίζει **χωρητική αντίσταση $1/C\omega$** και η ένταση του ρεύματος που το διαρρέει βρίσκεται σε διαφορά φάσης $-\pi/2$ με την τάση στα άκρα του **$Z_C = 1/jC\omega$** .

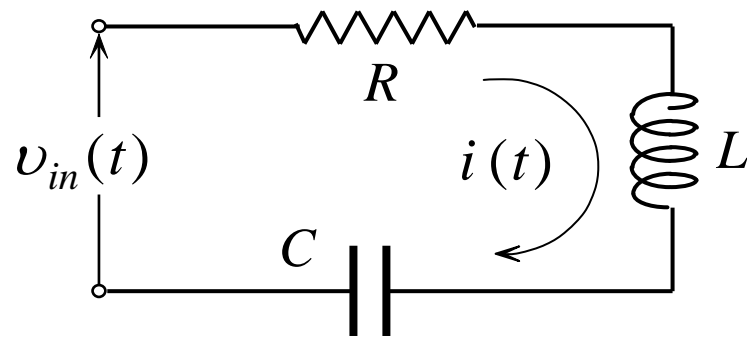

$$i(t) = \frac{v_C(t)}{Z_C}$$

δ) Η *σύνθετη αντίσταση κυκλώματος* είναι $Z(\omega) = U(\omega) / I(\omega)$.

Άσκηση

Να βρεθεί η σύνθετη αντίσταση του κυκλώματος RLC σε σειρά

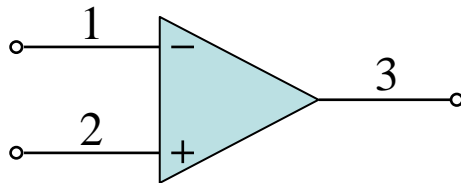
$$\begin{aligned} H(\omega) &= \frac{I(\omega)}{U_{in}(\omega)} \\ &= \frac{j\omega}{L(j\omega)^2 + R(j\omega) + \frac{1}{C}} \\ &= \frac{1}{R + jL\omega + \frac{1}{j\omega C}} \end{aligned}$$

$$Z(\omega) = \frac{1}{H(\omega)} = R + \left(jL\omega + \frac{1}{jC\omega} \right) = R + j \left(L\omega - \frac{1}{C\omega} \right)$$

$$Z(\omega) = R^2 + \left(L\omega - \frac{1}{C\omega} \right)^2$$

Τελεστικός ενισχυτής

Το κυκλωματικό σύμβολο το οποίο χρησιμοποιούμε για την αναπαράσταση του τελεστικού ενισχυτή είναι

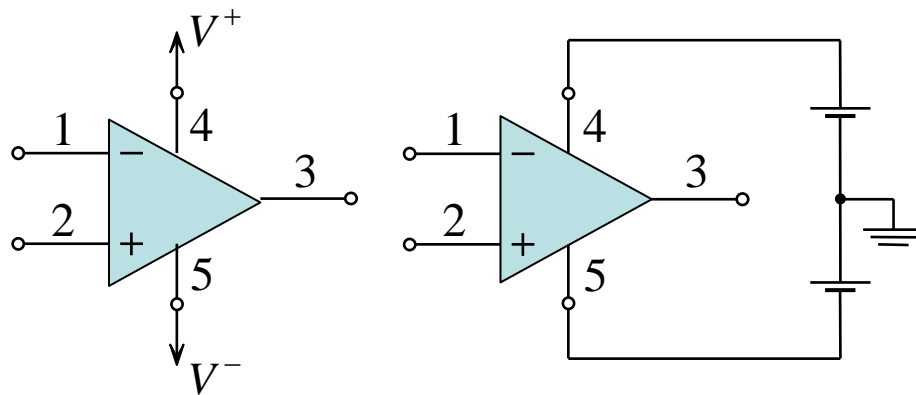

Σύμβολο τελεστικού ενισχυτή

Ο τελεστικός ενισχυτής είναι φτιαγμένος για να “αισθάνεται” τη διαφορά δυναμικού μεταξύ των σημάτων τάσης που εφαρμόζονται στους ακροδέκτες εισόδου του $v_2(t) - v_1(t)$ και εμφανίζει τη διαφορά πολλαπλασιασμένη επί A στην έξοδό

$$v_o(t) = A(v_2(t) - v_1(t)) = A(v_+(t) - v_-(t))$$

Όταν αναφερόμαστε για τάση σε κάποιο ακροδέκτη εννοούμε τη διαφορά δυναμικού μεταξύ του ακροδέκτη και της γης.

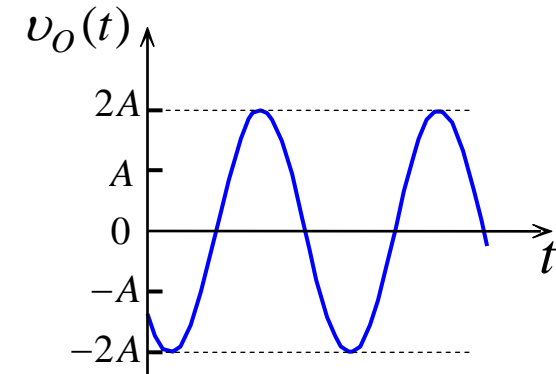
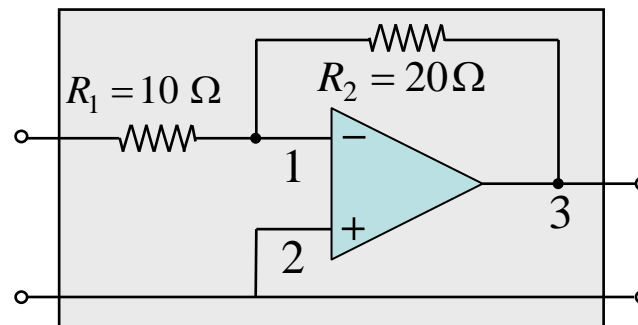
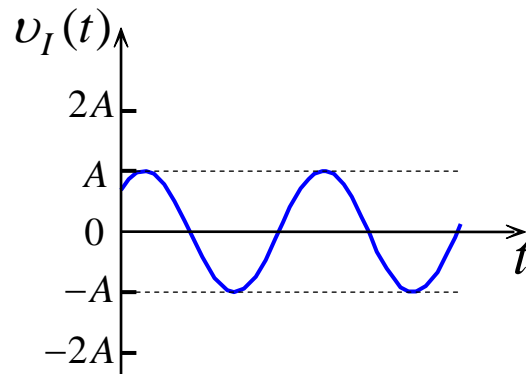
Τροφοδοσία τελεστικού ενισχυτή

Ο τελεστικός ενισχυτής είναι ενισχυτής **διαφορικής εισόδου - μόνης εξόδου** (*differential input - single output*).

Το κέδρος A ονομάζεται **διαφορικό κέρδος** ή **κέρδος ανοικτού κυκλώματος**

Εφαρμογές Αντιστρεπτός ενισχυτής τάσης (*Inverting amplifier*)

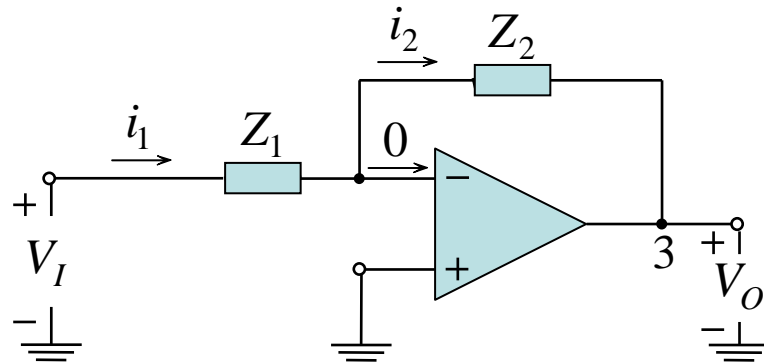
$$G \equiv \frac{v_O(t)}{v_I(t)} = -\frac{R_2}{R_1} = -2$$

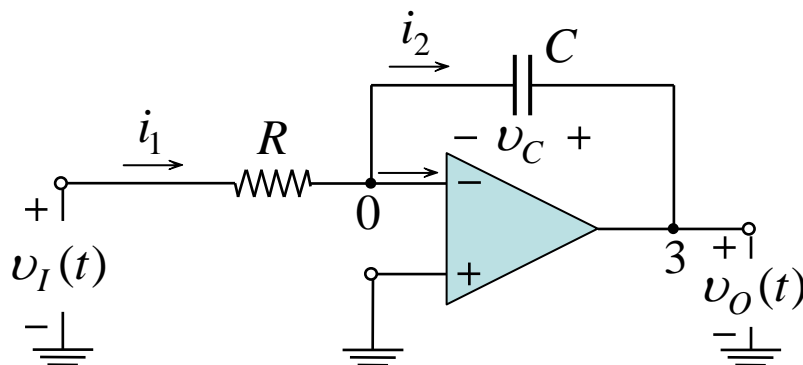
Στο παράδειγμα αρνητικής ανάδρασης αρχίσαμε με ένα τελεστικό ενισχυτή που έχει πολύ μεγάλο κέρδος A και εφαρμόζοντας αρνητική ανάδραση αποκτήσαμε ένα κέρδος κλειστού βρόχου R_2/R_1 που είναι σταθερό, προβλέψιμο και με όση ακρίβεια θέλουμε, επιλέγοντας παθητικά στοιχεία ανάλογης ακρίβειας.

Προσφορά κέρδους και αύξηση ακρίβειας.

Εφαρμογές Αντιστρεπτός ολοκληρωτής

Η αναστρέφουσα συνδεσμολογία με γενικευμένες σύνθετες αντιστάσεις στην ανάδραση και την είσοδο.

Αναστρέφων ολοκληρωτής (Miller).

Το κέρδος κλειστού βρόχου, η ποιο σωστά, η συνάρτηση μεταφοράς κλειστού βρόχου, είναι

$$\frac{V_O}{V_I} = -\frac{Z_2}{Z_1}$$

Για την ιδική περίπτωση όπου $Z_1 = R$ και $Z_2 = 1/sC$, η συνάρτηση μεταφοράς είναι

$$\frac{V_O}{V_i} = -\frac{1}{sRC}$$

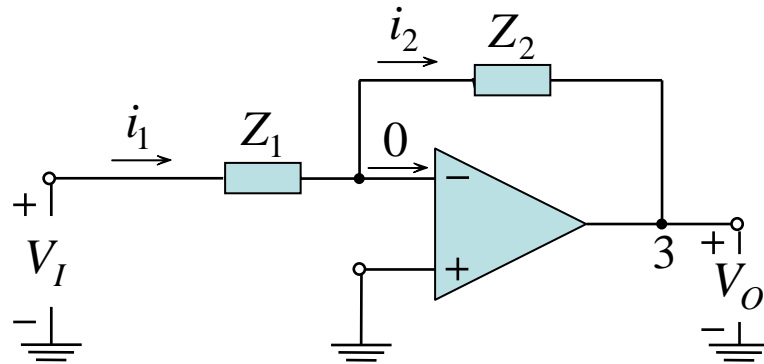
και η απόκριση συχνότητας είναι

$$\frac{V_O}{V_i} = -\frac{1}{j\omega RC}$$

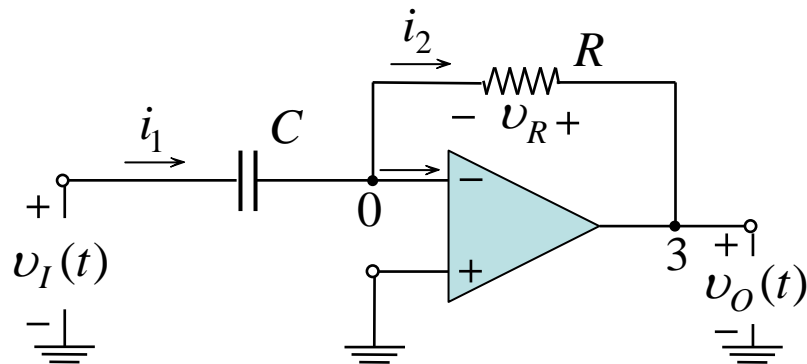
Η τάση εξόδου $v_O(t)$ είναι το ολοκλήρωμα της $v_I(t)$, δηλαδή,

$$v_O(t) = -\frac{1}{RC} \int_0^t v_I(\xi) d\xi$$

Εφαρμογές Αντιστρεπτός διαφοριστής

Η αναστρέφουσα συνδεσμολογία με γενικευμένες σύνθετες αντιστάσεις στην ανάδραση και την είσοδο.

Αναστρέφων διαφοριστής.

Το κέρδος κλειστού βρόχου, η ποιο σωστά, η συνάρτηση μεταφοράς κλειστού βρόχου, είναι

$$\frac{V_O}{V_I} = -\frac{Z_2}{Z_1}$$

Για την ιδική περίπτωση όπου $Z_1 = R$ και $Z_2 = 1/sC$, η συνάρτηση μεταφοράς είναι

$$\frac{V_O}{V_i} = -s RC$$

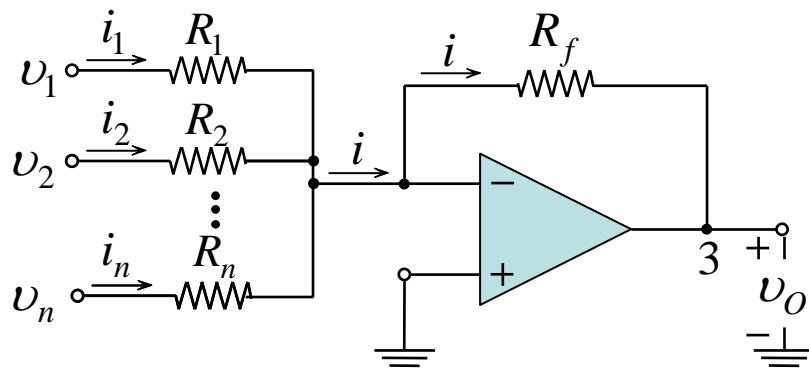
και η απόκριση συχνότητας είναι

$$\frac{V_O}{V_i} = -j\omega RC$$

Η τάση εξόδου $v_O(t)$ είναι το ολοκλήρωμα της $v_I(t)$, δηλαδή,

$$v_O(t) = -RC \frac{dv_I(t)}{dt}$$

Εφαρμογές Αθροιστής με βάρη

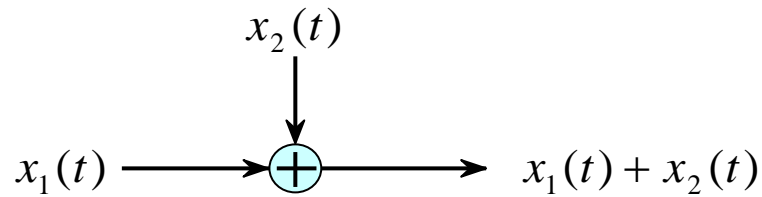
Αθροιστής με βάρη.

Η τάση εξόδου v_o είναι

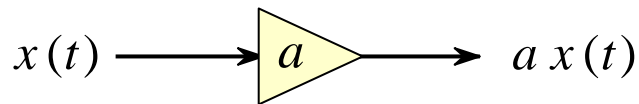
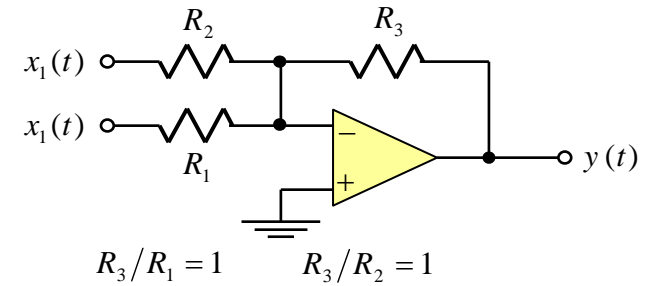
$$v_o = - \left(\frac{R_f}{R_1} v_1 + \frac{R_f}{R_2} v_2 + \dots + \frac{R_f}{R_n} v_n \right)$$

Παρατηρούμε ότι η τάση εξόδου είναι ίση με το σταθμισμένο άθροισμα των τάσεων εισόδου, με **βάρη** ίσα με το λόγο R_f / R_k , $k = 1, 2, \dots, n$.

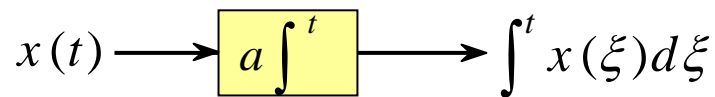
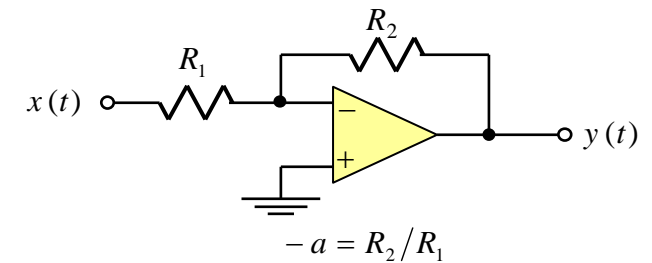
Βασικά στοιχεία υλοποίησης συστημάτων αναλογικού χρόνου

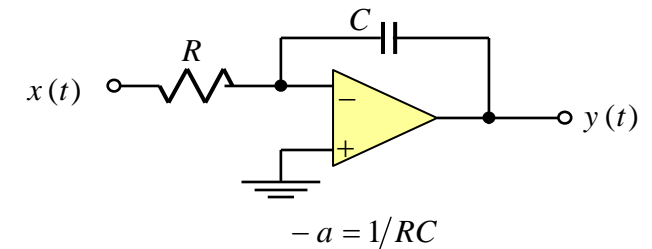
Αθροιστής

Πολλαπλασιαστής

Ολοκληρωτής

Σύστημα πρώτης τάξης με πόλους και μηδενικά

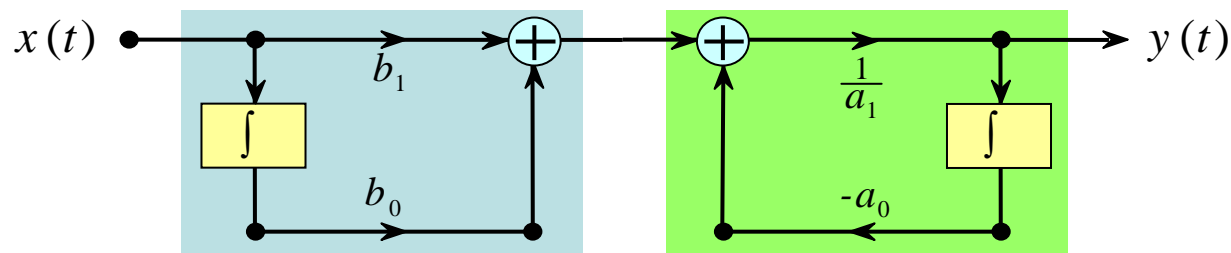
Η διαφορική εξίσωση και η συνάρτηση μεταφοράς για σύστημα πρώτης τάξης με πόλους και μηδενικά είναι

$$a_0 y(t) + a_1 \frac{d y(t)}{dt} = b_0 x(t) + b_1 \frac{dx(t)}{dt} \quad H(s) = \frac{b_0 + b_1 s}{a_0 + a_1 s}$$

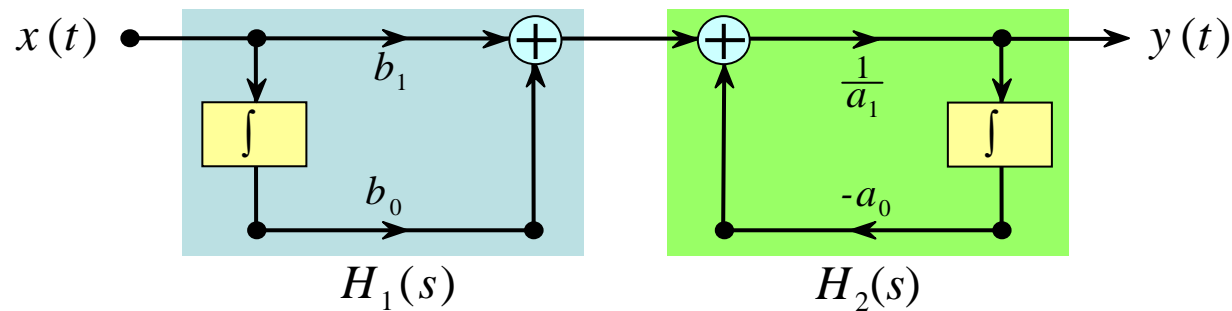
η διαφορική εξίσωση γράφεται ως

$$y(t) = \frac{1}{a_1} \left\{ -a_0 \int_{-\infty}^t y(\tau) d\tau + b_0 \int_{-\infty}^t x(\tau) d\tau + b_1 x(t) \right\}$$

έτσι έχουμε την υλοποίηση

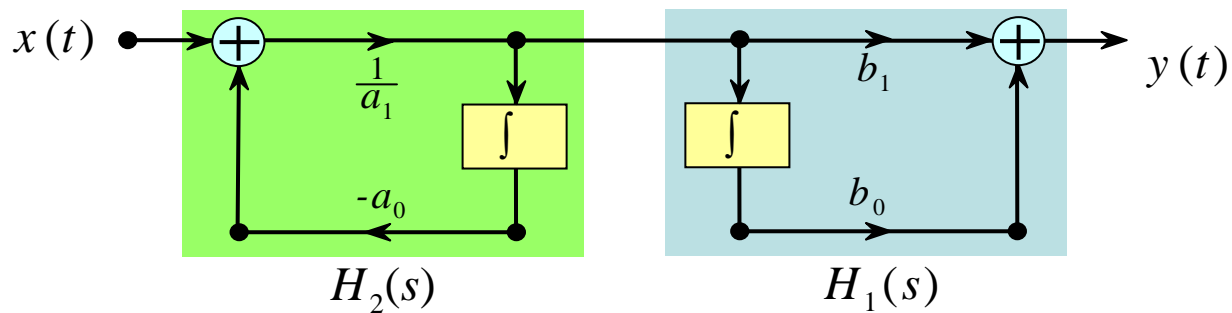

Άμεσο σχήμα I

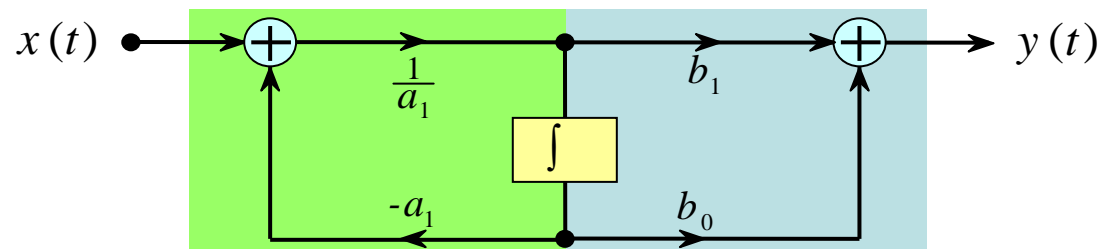

Άμεσο σχήμα I

Λόγω της αντιμεταθετικής ιδιότητας της συνέλιξης μπορούμε να εναλλάξουμε τη σειρά σύνδεσης των συστημάτων και έτσι έχουμε τη συνδεσμολογία

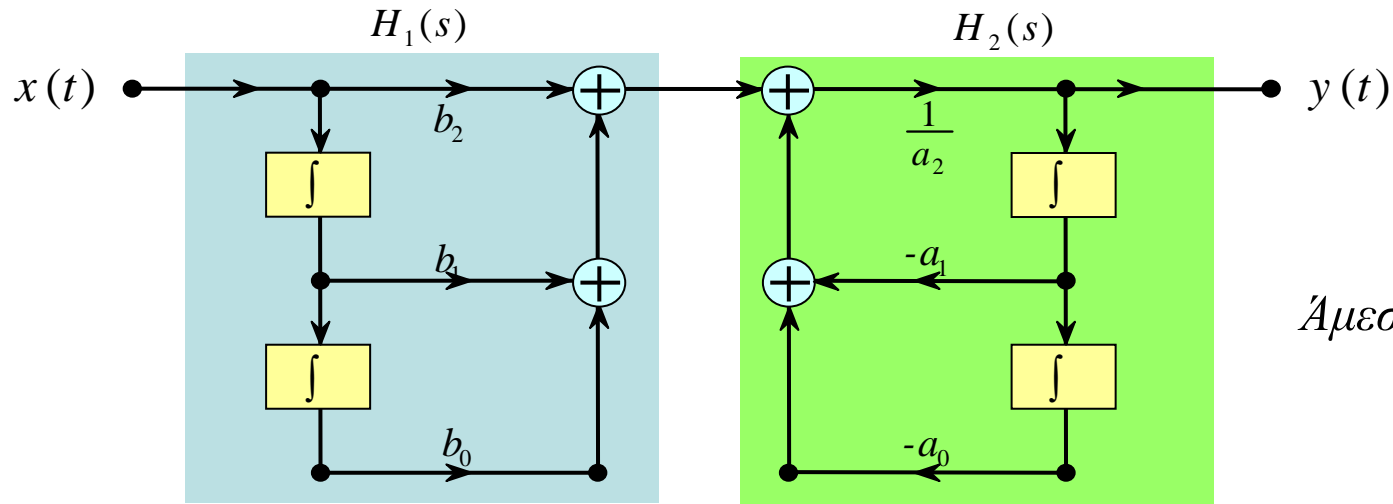
από την οποία έχουμε υλοποίηση

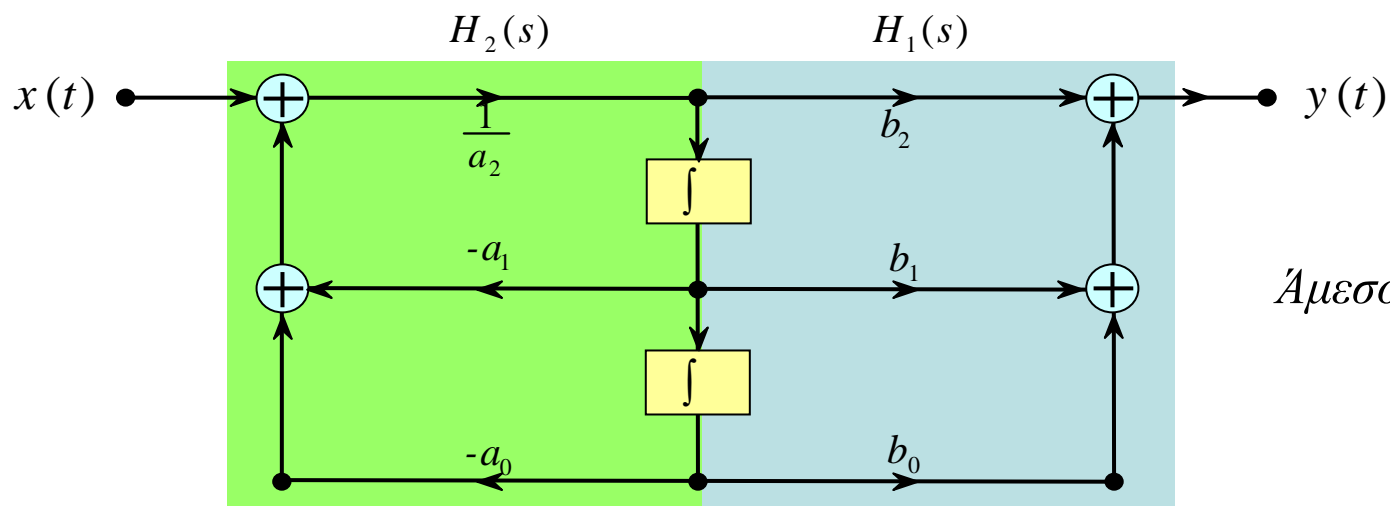
Άμεσο σχήμα II

$$a_0 y(t) + a_1 \frac{dy(t)}{dt} + a_2 \frac{d^2 y(t)}{dt^2} = b_0 x(t) + b_1 \frac{dx(t)}{dt} + b_2 \frac{d^2 x(t)}{dt^2}$$

$$H(s) = \frac{b_0 + b_1 s + b_2 s^2}{a_0 + a_1 s + a_2 s^2}$$

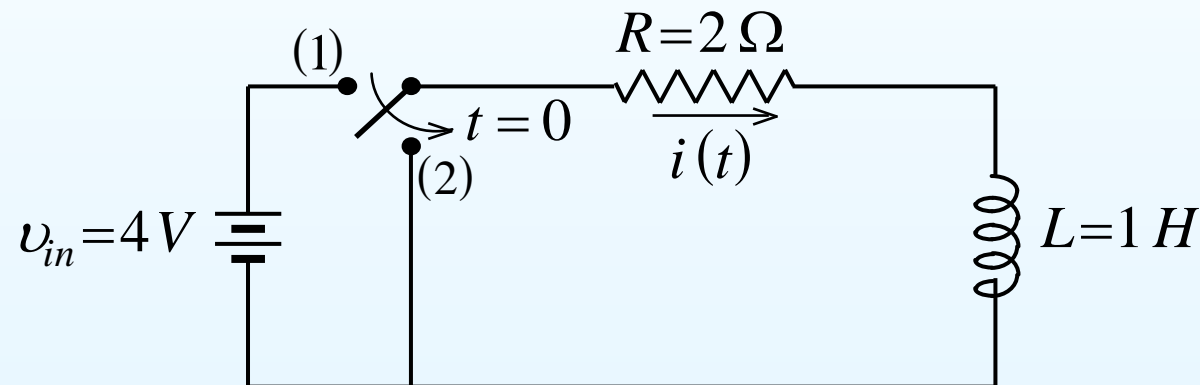

Άμεσο σχήμα I

Άμεσο σχήμα II

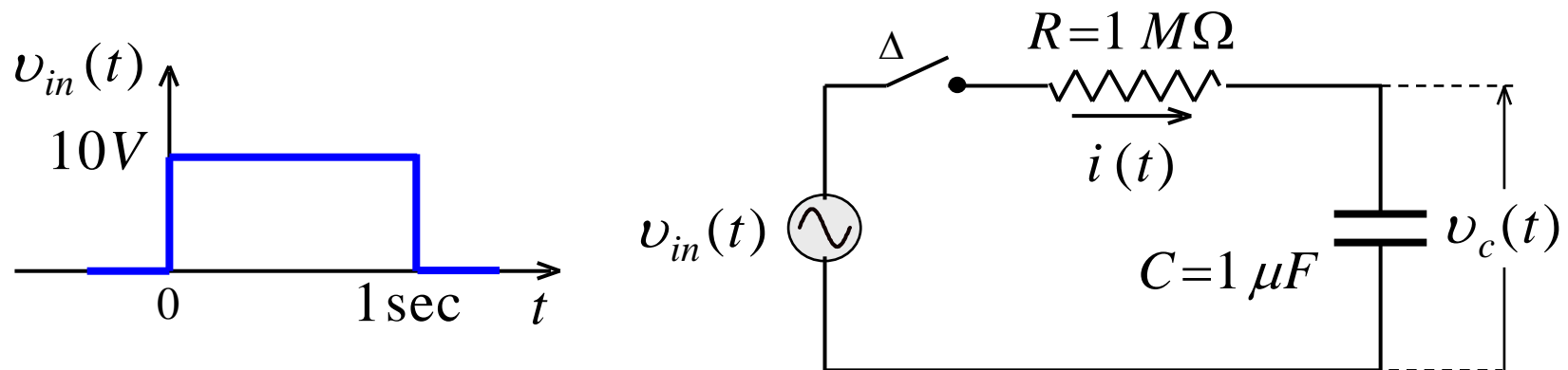
Δίνεται το κύκλωμα του Σχήματος. Αρχικά ο διακόπτης βρίσκεται σε επαφή στη θέση (1) και το σύστημα έχει αποκατασταθεί. Τη χρονική στιγμή $t_0 = 0$, την οποία θεωρούμε ως αρχή μετρήσεως του χρόνου, ο διακόπτης έρχεται σε επαφή στη θέση (2). Να υπολογιστεί η ένταση του ρεύματος $i(t)$, από την οποία διαρρέεται το κύκλωμα, ως συνάρτηση του χρόνου.

Απάντηση

$$I^+(s) = \frac{2}{s+2} \quad i(t) = 2e^{-2t}u(t)$$

Στο κύκλωμα του Σχήματος ο διακόπτης Δ κλείνει τη χρονική στιγμή $t_0 = 0$. Η είσοδος του κυκλώματος $v_{in}(t)$ έχει τη μορφή που φαίνεται στο Σχήμα. Αν ο πυκνωτής είναι αρχικά αφόρτιστος, να υπολογιστεί η ένταση του ρεύματος $i(t)$, από την οποία διαρρέεται το κύκλωμα σε συνάρτηση με το χρόνο.

Απάντηση

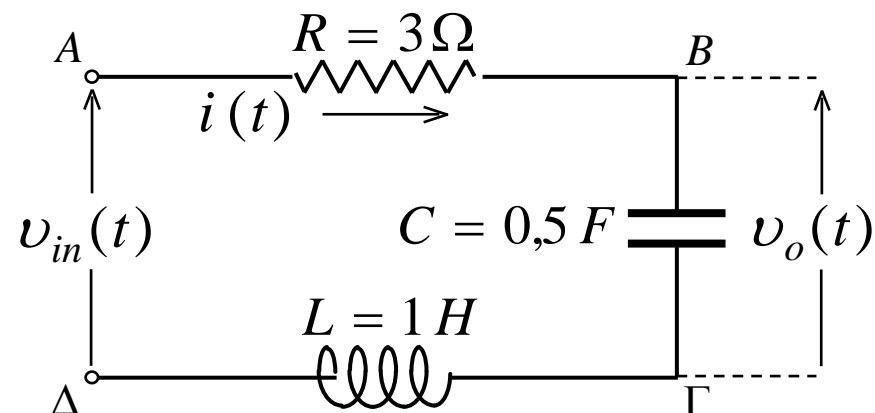
$$i(t) = 10^{-5} \left[e^{-t} u(t) - e^{-(t-1)} u(t-1) \right]$$

Για το κύκλωμα RLC που περιγράφεται στο Σχήμα

α) Να προσδιοριστεί η γραμμική διαφορική εξίσωση η οποία συνδέει την είσοδο του κυκλώματος $v_{in}(t)$ και την έξοδό του $v_o(t)$.

β) Να προσδιοριστεί η συνάρτηση μεταφοράς και η κρουστική απόκριση του συστήματος. Είναι το σύστημα ευσταθές;

γ) Αν η είσοδος του κυκλώματος είναι $v_{in}(t) = e^{-3t} u(t)$, με τη βοήθεια του MML να υπολογίσετε την έξοδο $v_o(t)$ για $t > 0$, όταν οι αρχικές συνθήκες είναι $v_o(0^-) = 1$ και $dv_o(t)/dt|_{t=0} = 2$.

Απάντηση

α) Η γραμμική διαφορική εξίσωση είναι

$$\frac{d^2 v_0(t)}{dt^2} + \frac{R}{L} \frac{dv_0(t)}{dt} + \frac{1}{LC} v_0(t) = \frac{1}{LC} v_{in}(t)$$

β) Η συνάρτηση μεταφοράς του συστήματος είναι

$$H(s) = \frac{1}{LC s^2 + RC s + 1} = \frac{2}{s^2 + 3s + 2} = \frac{2}{s + 1} - \frac{2}{s + 2}$$

και η κρουστική απόκριση του συστήματος είναι

$$h(t) = L^{-1} \{ H(s) \} = 2 [e^{-t} - e^{-2t}] u(t)$$

γ) Η έξοδος του συστήματος είναι

$$v_0(t) = 5 e^{-t} u(t) - 5 e^{-2t} u(t) + e^{-3t} u(t)$$

Με τη βοήθεια του Μετασχηματισμού Laplace να υπολογιστεί η έξοδος ενός ΓΧΑ συστήματος που έχει κρουστική απόκριση

$$x(t) = u(t) - u(t - 1)$$

όταν η είσοδός του είναι το σήμα:

$$h(t) = u(t) - u(t - 2)$$

Απάντηση

$$y(t) = t u(t) - (t-1) u(t-1) - (t-2) u(t-2) + (t-3) u(t-3)$$

$$y(t) = t u(t) - (t-1) u(t-1) - (t-2) u(t-2) + (t-3) u(t-3) = \begin{cases} t, & 0 \leq t < 1 \\ 1, & 1 \leq t < 2 \\ 3-t, & 2 \leq t < 3 \\ 0, & \text{αλλιώς} \end{cases}$$

